

Чистяк Д. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОСМОЛОГІЧНА КОНЦЕПТОСИСТЕМА В СИМВОЛІСТСЬКІЙ ПОЕЗІЇ МАКСА ЕЛЬСКАМПА

У статті проведено моделювання космологічної концептосистеми ранньої поетичної творчості бельгійського франкомовного письменника-символіста Макса Ельскампа на матеріалі зібрання творів «Хвала життю» (1898) для визначення особливостей його художньої концептуалізації в контексті франкомовного бельгійського символістського семіозису. Ранній доробок М. Ельскампа ознаменований трансфером концепту ДУША з позитивно маркованої концептосфери СВІТЛО і негативно маркованої концептосфери ТЕМНЕ і ХОЛОДНЕ до позитивно маркованої концептосфери ВИЩИЙ СВІТ (корелят ВІЧНОСТІ, передусім із залученням біблійних актантів і топосів) шляхом ВОЗНЕСІННЯ або функціонування міфологеми СМЕРТЬ-ВІДРОДЖЕННЯ. Космологічна концептосистема в ранній поезії М. Ельскампа характеризується оригінальними лінгвоментальними структурами. Позитивно маркована концептосфера СВІТЛО (виділена концептами ВОГОНЬ, СОНЦЕ, СВІТЛО, НЕБО, ВЕРХНЄ, ЗІРКА, ВІТЕР, ПТАХ, САД, РАЙ, МОРЕ, МІСЯЦЬ, КОХАННЯ, теонімами Ангел, Христос, Діва Марія, Святий Іоанн, символами «душа-отара», Павич, Пелікан, Півень) актуалізує анімістичну тотожність ДОЛЯ = СВІТЛО, передусім у плані реконструкції християнської міфопоетичної картини світу. Поетичний доробок М. Ельскампа органічно вписується в космологічну концептосистему бельгійської франкомовної поезії. У перебігу лінгвоконцептологічного аналізу текстів бельгійських поетів-символістів М. Метерлінка, Е. Верхарна, Ж. Роденбаха, Г. Ле Руа, Ш. Ван Лерберга й М. Ельскампа виявлено, що всі досліджувані автори реінтерпретували космоконцепти ВИЩИЙ СВІТ, ВОДА, СВІТЛО, ТЕМНЕ, ХОЛОДНЕ, ВОГОНЬ, СОНЦЕ, СВІТЛО, НЕБО, ВЕРХНЄ, ЗІРКА, ВІТЕР, ПТАХ, САД, РАЙ, МОРЕ, МІСЯЦЬ, КОХАННЯ. Також встановлено, що провідною міфічно маркованою дісхемотою в бельгійських поетів-символістів постав перехід концепту ДУША з негативно маркованого (варіант: негативно і позитивно маркованого в Ш. Ван Лерберга і М. Ельскампа) НИЖНЬОГО СВІТУ до позитивно маркованого ВЕРХНЬОГО СВІТУ.

Ключові слова: космологія, міф, символізм, концептосистема, концепт, образ, картина світу.

Постановка проблеми. Питання виявлення глибинних структур, що лежать в основі художньої концептуалізації, залишається в мейнстрімі новітніх філологічних досліджень. Постструктуралістська парадигма повертає дослідників до розширення інтерпретаційної бази аналізу літературних текстів задля визначення закономірностей проблем породження структурних і семантичних первнів художнього семіозису. Розроблена нами в попередніх роботах [5; 6] методика лінгвоміфопоетичного та лінгвокогнітивного аналізу космологічної концептуалізації в художньому тексті застосована в цьому дослідженні на матеріалі творчості бельгійського символістського письменника Макса Ельскампа.

Ім'я М. Ельскампа постає в першій четвірці бельгійських поетів-символістів (поряд із М. Метерлінком, Е. Верхарном і Ш. Ван Лербергом). А втім, критики межі ХІХ–ХХ ст., так само,

як і деякі сучасні дослідники визнавали його за автора «новонегритянських пісень» (І. Жількен), «відкривача маразму» (А. Жіро) [23, с. 32], «багатого дилетанта» (Ж. Орізе) [24, с. 211]. Натомість метри символістської поезії наголошували на поезії «прекрасного очищення» (Р. де Гурмон) [2, с. 155]. Така розбіжність у поглядах обґрунтовує потребу у виявленні глибинних структур, що лежать в основі художньої концептуалізації М. Ельскампа для визначення місця його доробку в контексті символістського мистецького руху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші ґрунтовні дослідження ранньої творчості М. Ельскампа на початку минулого століття виявили її емблематичну природу та фольклорну основу. Р. де Суза наголошував, що «пісні» М. Ельскампа «виходять за межі народної простоти через зайву штучність» [12, с. 65]. О. Бівор [9, с. 12] слушно зауважував впливи поезики

групи «Парнас» на ранні тексти М. Ельскампа. Ж. де Бошер у літературному портреті М. Ельскампа, виконаному загалом у річищі біографічного методу, наголошував на впливі фольклорної традиції, буддійської філософії, текстів «Євангелій», але без детального аналізу [10, с. 80–150]. Біографічний метод наявний у працях А. Мокеля [26; 27], Л. П'єрара [29], Ж. Рамакерса [30], М. Шільца [31], Е. ван де Ворста [33], Л. Стейнс [32] і Ж. Марлоу [25]. Р. де Гурмон зауважував «емблематичність» образності поета як корелята актанта-ДУШІ [2, с. 156]. Р. Гіет удався до інтертекстуального зіставлення поезики М. Ельскампа з французькими символістами [19; 20; 21]. І. Гофетт зазначав наявність архаїчної лексики для досягнення стилізації під народну поезію [17, с. 14]. П. Горсекс під час стилістичного аналізу вірша «Вежа зі слонової кістки» зауважував реконструкцію християнської символіки в авторській концептуалізації [18, с. 171]. Ш. Бернар указував на наявність християнського контексту в поезії М. Ельскампа [8, с. 332]. Цей напрям розвинув у докторській дисертації М. Оттен [28], С. Г. Новак виявила в ельскампівських текстах трансформацію середньовічних естетичних категорій [3, с. 332], а автором цих рядків було виконано стилістичний аналіз фонічних ефектів у збірці «Хвала життю» [7]. А втім, комплексної студії міфопоетичної космології у творчості М. Ельскампа нині не проведено, що не дає змоги провести реконструкцію нуклеарних структур його художньої концептуалізації.

Постановка завдання. Метою розвідки постає моделювання космологічної концептосистеми ранньої поетичної творчості Макса Ельскампа на матеріалі символістських збірок [16] для визначення особливостей його художньої концептуалізації в контексті франкомовного бельгійського символістського семіозису.

Виклад основного матеріалу. Символістська художня мова текстів М. Ельскампа характеризується передусім актуалізацією християнської космології, про що яскраво свідчать навіть заголовки представлених книжок. Водночас у зв'язку зі специфічною стилізацією художньої поезики для створення барокового «ефекту наїву» відбувається проникнення в тексти й давнішого міфопоетичного фонду; зрештою, християнський інтертекст постає його інтерпретантом. Найширше представленою в поезиці М. Ельскампа постає позитивно маркована концептосфера СВІТЛО, реалізована концептами ВОГОНЬ, СОНЦЕ, СВІТЛО, НЕБО, ВЕРХНЄ, ЗІРКА, ВІТЕР, ПТАХ, САД, РАЙ,

МОРЕ, МІСЯЦЬ, теонімами Ангел, Христос, Діва Марія, Святий Іоанн.

У збірці «Недільний» (1893) відбувається антропоморфізація символу «неділя», що постає корелятом міфопоетичних зв'язків ЖИТТЯ = СВІТЛО. Промовистим є порівняння Неділі з міфемою немовля-Христос: *Ils sont venus, // Naïvement nus et goulus // De raisins de verre et de cierges, // Sur les bras longs des saintes vierges. // Les dimanches.* [16, с. 11]. Діви постають тут у поширеному в середньовічній іконографії образі Діви з Дитям в оточенні Святих Дів зі свічками; в іншому місці є вказівка на Діву Марію в символі «*Vierge des dimanches solaires*» [16, с. 17]. Схожа семантика наявна в низці семантичних дублетів, помітних у такому уривку: *Or, midi c'est une fontaine, // Et le jet d'eau vivant toujours, // Et des cygnes tout à l'entour, // Et la fenêtre aux châtelaines* [16, с. 35]. Вочевидь, наведені символічні знаки постають тотожними в плані концептуалізації СВІТЛО = ДОЛЯ: «водограй живої води» («Псалми», 35:11) в християнстві є символом вічної цноти Діви Марії, як і лебідь, а також діви-мешканки замку, адже замок в середньовічній літературі уявлявся корелятом Небесного Єрусалиму («Одкровення від Іоанна», 21:10 [15, с. 155]) й актуалізацією ВЕРХНЬОГО СВІТУ СВІТОВОГО ДЕРЕВА.

Концептосфера СВІТЛО для НИЖНЬОГО СВІТУ представлена символікою ДУШІ-Отари: *Car il en est comme d'un troupeau, // Marie, de vos âmes vues d'en haut <...> // Hommes, femmes : agnelles, angeaux* [16, с. 31]. Як відомо, у християнській традиції поширене розуміння отари як вірних Христа («Євангеліє від Іоанна», 21:15; «Одкровення від Іоанна», 5:6), що актуалізує жертвенну природу Вівці й тотемістичну тотожність СМЕРТЬ = СВІТЛО. Концептосфера ВЕРХНЄ як корелят міфологічної ДОЛІ представлена такими концептами міфологічного комплексу СВІТОВЕ ДЕРЕВО, як ЗАМОК, ХРАМ, ДЕРЕВО. ЗАМОК ототожнюється з ДУШЕЮ і РАСМ: *Mais dans un château // Du paradis est mon âme* [16, с. 13], так само як і ХРАМ, корелят ВІЧНОСТІ: *La bien-aimée accroche aux vitraux // De la chapelle d'où l'on voit loin, // Avec le pain, le sel et les anneaux, // Ma pauvre âme, elle, qui ne meurt point* [16, с. 25]. В іншому фрагменті ХРАМ метафоризується як САД СВІТЛА і ЗОЛОТА, корелят Едему (пор. золото як атрибут Едему, «Буття; 2:11»): *Sur vos beaux autels voir brûler leurs cierges // Dans un jardin de cœurs d'argent doré* [16, с. 45]. Оригінальною ідеологемою в поезії М. Ельскампа постає *Flandre aux jardins* [16, с. 74], де асоціативні

зв'язки САД = ВІЧНІСТЬ перекодовують концепт КРАЙ у топіку Едему, а символ *Flandre des tours* [16, с. 83] актуалізує міфологічний анімістичний концепт ВЕРХНЕ = ДОЛЯ. Оригінальна інтерпретація САДУ-НЕБА наявна в такому уривку: *Lors, vive la rose // Du vieux jardin de bonne foi, // Où tu t'es fait, du cœur aux doigts, // La blessure au signe des croix // A chercher l'aimée pour toi close* [16, с. 30]. Вочевидь, тут убачається контамінація міфема Христа-Страдника (символ Хрест) із метафорою КОХАННЯ = НЕДОЛЯ, втіленої, зокрема, в міфемі Ерота-стрільця [1, с. 238].

Концептосфера НЕБО представлена концептами ПТАХ у різноманітних варіаціях, актуалізуючи міфологічну семантику НЕБО = ПТАХ = СВІТЛО, перекодовану пізніше в метафору ДУША = ПТАХ. Наприклад, символ «пелікан», як емблема Милосердя і міфема Христа (Псалом 101:7), за спільною семою «годування своєю кров'ю» представлений як корелят ДУШІ: *Dans un beau château // Des cormorans d'azur clament // Et courent après mon âme // Dans l'herbe au bord de l'eau...* [16, с. 14]. Іншим сакральним ПТАХОМ, знаком СВІТОВОГО ДЕРЕВА, ототожнюваного з наратором, постає Павич: *Mais geai qui paon se rêve aux plumes, // Haut, ces tours sont-ce mes juchoirs?* [16, с. 31]. Павич може символізувати НЕБО з огляду на подібність до зіркового обрису та метафоричне перенесення ОКО = НЕБО = БОГ, що знайшло відбиття у традиційній символіці солярних божеств (знак Пана і Юнони) та в символіці Христа в середньовічній іконографії, зокрема в емблематиці Й. Босха [14, с. 89]. Ще одним ПТАХОМ постає Півень у такому фрагменті: *Mais Marie lit un évangile // dans la prairie qui chante-fleure <...> // Oubliant les heures sonnées // avec le temps et les années <...> // et coqs d'or, sur les campaniles, // passent le vent et les nuées* [16, с. 82]. Вочевидь, тут актуалізується солярна символіка Півня як архаїчної метафори й будителя СОНЦЯ, втіленого також в атрибуті Святого Петра: спершу використовуваного як маркера його гріха, потрійного відречення від Христа («Євангеліє від Іоанна», 13:38), а згодом перекодованого в символ Церкви Петрової, що має будити СОНЦЕ Віри.

Із концептом АНГЕЛ порівняна КОХАНА [16, с. 21], і семантизація розширюється через дію «вознесіння КОХАНОЇ до РАЮ», аналогічну до «вознесіння Діви Марії»: *Et le ciel tout équivoque d'anges <...> Et déjà Vous êtes comme un ange <...> // C'est au pays du bleu paradis // Que vous allez planter un beau mai, // Et loin du toujours, et loin du jamais...* [16, с. 21]. Слід зауважити,

що символ «травень» (у католицькій традиції – місяць Діви Марії) тут може поставати корелятом САДУ-ЕДЕМУ. Іншою позитивною концептуалізацією КОХАНОЇ стає ЗІРКА, що постає корелятом концепту КОХАННЯ. Ототожнення ЗІРКИ з МОРЕМ (*Or, ma pauvre // Mie des étoiles // Ma pauvre // Mie c'est la mer* [16, с. 28]) може асоціюватися з культом «зірки морської», Діви Марії [16, с. 36]. В іншому місці актант ототожнює себе (а також «свій добрий край») із Богородицею і на свято Успіння возноситься на НЕБО: *Mes heures allées avec ma vie d'homme // Se vivre en Salut à vos hauts royaumes, // Dans les beaux châteaux d'or de vos couronnes* [16, с. 29]; тут актуалізується анімістична тотожність НЕБО = ДОЛЯ, наявна, приміром, у міфемі Небесного Єрусалима («Одкровення від Іоанна», 21:10). Діва Марія також пов'язана з МІСЯЦЕМ: у символі «степлілий від ваших ніг місяць» актуалізується образ Діви з Місяцем у ногах, також із «Одкровення від Іоанна» (12:1) [16, с. 40].

Ще один спосіб контакту наратора з ВЕРХНІМ СВІТОМ – сходження на нього СВЯТОГО ДУХУ: *Aujourd'hui qu'il faisait grand vent // Au ciel, ont dit des voix d'enfants, // Les belles flammes sont descendues <...> // Car des voix ont clamé dans la rue, // Que des enfants ont vu l'Esprit-Saint // Et les belles flammes, chues des nues, // Entrer chez moi par le jardin* [16, с. 50]. Як бачимо, в цьому фрагменті наявне ототожнення ВІТРУ, САДУ, ГОЛОСУ, ДІТЕЙ і ВОГНЮ як корелятивів СВІТЛА-НЕБА і міфопоетичного анімістичного концепту ДОЛЯ. Зауважимо, що метафоричні зв'язки СЛОВО БОЖЕ = ВОГОНЬ наявні в Біблії (приміром, «Пророка Єремії», 23:29), як і міфема Святого Іоанна, автора «Одкровення», що постає символом гармонізації простору, тож визначається так: *Saint-Jean-des-harmonies, // Venu dire à tous la mesure* [16, с. 59]. Зі СЛОВОМ-ВОГНЕМ асоціюється і Пророк-наратор зі збірки М. Ельскампа «Символом апостольства», який гине за віру як еретик. Апофеозом ототожнення наратора з Богом через СЛОВО постає асоціація останнього з майбутнім РАЄМ, НЕБЕСНИМ ЄРУСАЛИМОМ: *C'est de mon paradis qui vient, // Déjà la voix dans mes paroles.* [16, с. 54]. Концептосфера ВОДА представлена міфемою Христа і ДУШІ, актуалізацією регенераційних сил водної стихії в антропоморфічному образотворенні: *Jésus se fatigue aux rames // Et prend plaisir à mon âme // Qui se rafraîchit dans l'eau dans un beau château* [16, с. 13]. У цьому уривку можлива актуалізація символіки Христа й апостолів як «рибалок душ» («Євангеліє від

Луки», 5:10). В іншому місці [16, с. 61] присутній образ Христа, що йде по морю (пор. «Євангеліє від Іоанна», 6:16): *Car déjà les flots en concert // Disent aujourd'hui mes paroles, // Et les voiles font des étoiles // A Christ en marche sur la mer.*

Негативно маркована в поезиці М. Ельскампа концептосфера ТЕМНЕ, реалізована концептами СМЕРТЬ, НІЧ, ВЕЧІР, ВОДА, ВІТЕР, ЗИМА. Тут убачаємо репрезентацію архаїчного міфологічного мислення з елементами дуалістичного структування універсуму.

Концепт ВЕЧІР маркований негативно як СМЕРТЬ, ГРІХ, ПЕКЛО. Наведемо приклад концептуалізації ГРІХА і ПЛОТІ: *Anges, la chair du soir m'envoûte, // Et j'ai plus mal à ma migraine // Où la femme, en feu, de mes veines // Siffle dans les eaux de mes doutes ; // Et des cheveux tombés me peinent* [16, с. 22]. Дія «сичання», вочевидь, асоціюється з міфемою Змія й може бути запозичена з «Одкровення Іоанна» (12:3), де з'являється на небі «жінка, одягнена в сонце» (спільна сема «палання» і дракон як її атрибут) як корелят міфологічних зв'язків СОНЦЕ = НЕБО і ЗЕМЛЯ = НЕДОЛЯ. Концептосфера ВОДА представлена негативно маркованими символами «рибалка», «дош». Символ «бідний рибалка» [16, с. 14] постає опозицією до «багатого рибалки», Христа («Євангеліє від Луки», 5:4), де актуалізована архаїчна метафора ЗЛИДНІ = СМЕРТЬ. Варіація такої моделі наявна в іншому місці [16, с. 94], де міститься заувага, що символ Рибалки вказує на концепт ДУША. Концепт ЗИМА актуалізує міфопоетичну семантику ХОЛОД = НЕДОЛЯ, втілену в поезії М. Ельскампа в концепті ХВОРОБА: *Or, l'hiver m'a donné la main, // J'ai la main d'Hiver dans les mains, // Et dans ma tête, au loin, il brûle // Les vieux étés de canicules* [16, с. 44]. Архаїчна метафора ХВОРОБА = НЕДОЛЯ наявна, приміром, в «Енеїді» Вергілія [34, с. 379], де Хвороба постає мешканкою Аїду. Також наявна актуалізація метафори ЗИМА = СТАРІСТЬ = СМЕРТЬ: *Car un vieil hiver s'enfuit en courant // Par le chemin que lui montrent les cygnes* [16, с. 45–46], де ЛЕБІДЬ постає корелятом метафори ПТАХ = НЕБО = ДУША і атрибутом Аполлона, бога Сонця [22, с. 132]. «Вознесіння» ЗИМИ-СМЕРТІ на НЕБО присутнє в такому фрагменті: *Car c'est chose morte allée où veut Dieu, // Ici tout hiver à pieds lourds de fanges // Depuis qu'ont passé blancs et bleus les anges // Heureux d'un pays comme Dieu le veut* [16, с. 64]. Зазначимо трансформацію орнітологічного символу ЛЕБІДЬ як атрибута БОГА-СВІТЛА в пізнішого корелята сакрального актанта Ангел.

Концепти ТЕМНЕ і МІСЯЦЬ асоціюються зі СМЕРТЮ актантів Неділі, Кохана, Діти і Ангели: кінець тижня збігається з космізацією темряви й асоціюється зі смертю, але й воскресінням Христа, зокрема через наявність негативно маркованої групи актантів Євреї, які засудили його на смертну кару: *Or, ils sont venus les laids juifs <...> // Voir mourir de consommation // Mes enfants qui vont vers les anges // Et la vie félice des langes. // Au minuit de la lune blanche, // Mes très-chrétiens et bons dimanches* [16, с. 25]. У цьому уривку актуалізована тотемістична тотожність СВІТЛО = СМЕРТЬ, контамінована з анімістичною семантикою НЕДОЛЯ = ТЕМНЕ.

Висновки і пропозиції. Отже, космологічна концептосистема в ранній поезії М. Ельскампа характеризується оригінальними лінгвоментальними структурами. Позитивно маркована концептосфера СВІТЛО (виділена концептами ВОГОНЬ, СОНЦЕ, СВІТЛО, НЕБО, ВЕРХНЄ, ЗІРКА, ВІТЕР, ПТАХ, САД, РАЙ, МОРЕ, МІСЯЦЬ, КОХАННЯ, теонімами Ангел, Христос, Діва Марія, Святий Іоанн, символами Отара, Павич, Пелікан, Півень) актуалізує анімістичну тотожність ДОЛЯ = СВІТЛО, передусім у плані реконструкції християнської міфопоетичної картини світу. Вона базується на перетині таких сакральних концептів-локусів, як КРАЙ (корелят СВІТОВОГО ДЕРЕВА, концепти ХРАМ-САД, ЗАМОК, ВЕЖА, ВОДОГРАЙ), НЕБО (САД-ЕДЕМ, АНГЕЛИ, КОХАНА ДІВА, ЗІРКА, МІСЯЦЬ, СВЯТИЙ ДУХ), МОРЕ, темпоральних маркерах «неділя» (що набуває ознак актанта ДУША з актуалізацією міфемі Христа) та «травень» (символ Діви Марії та Воскресіння Христового).

Реалізацією ХАОСУ в М. Ельскампа постають ТЕМНЕ і ХОЛОДНЕ, репрезентовані концептами СМЕРТЬ, ПЛОТЬ, ГРІХ, НІЧ, ВОДА, ВІТЕР, МІСЯЦЬ, міфічним комплексом Пекло, міфемами Змій, Діва з Драконом, архаїчними метафорами «злідні = смерть» і «хвороба = смерть», темпоральними маркерами ВЕЧІР і ЗИМА, які актуалізують анімістичний мегаконцепт НЕДОЛЯ з рудиментами тотемістичної семантики СМЕРТЬ = СВІТЛО (концепт МІСЯЦЬ).

Основною міфологічно маркованою дієсхемою в ранній (символістській) поезії М. Ельскампа виступає перехід макроконцепту ДУША з позитивно маркованої концептосфери СВІТЛО і негативно маркованої концептосфери ТЕМНЕ і ХОЛОДНЕ (горизонтальний вимір ЧАСУ, поле боротьби бінарних опозицій СВІТЛЕ / ТЕМНЕ, КОХАННЯ/СМЕРТЬ, ВОДА/ТЕМНЕ, міфологема

Хаос) до позитивно маркованої концептосфери ВИЩИЙ СВІТ (корелят ВІЧНОСТІ, передусім із залученням біблійних міфологічних актантів і топосів) шляхом ВОЗНЕСІННЯ або міфологеми СМЕРТІ-ВІДРОДЖЕННЯ, яка постає актуалізацією анімистичної концептуалізації НЕБО = ДОЛЯ. Оригінальною виступає концептуалізація ГОЛОСУ-СПІВУ як проєкції божественного світотворчого ВОГНЮ, зафіксована в численних біблійних інтертекстуальних маркерах, що передбачає гармонізацію: перетворення КРАЮ на НЕБО шляхом еманції в ГОЛОСІ СВІТЛА-НЕБА на ЗЕМЛЮ.

Отже, поетичний доробок М. Ельскампа органічно вписується в космологічну концептосистему бельгійської франкомовної поезії. У перебігу лінгвоконцептологічного аналізу текстів бельгійських поетів-символістів – М. Метерлінка, Е. Верхарна, Ж. Роденбаха, Г. Ле Руа, Ш. Ван Лерберга й М. Ельскампа – виявлено, що всі досліджувані автори реінтерпретували космоконцепти ВИЩИЙ СВІТ, ВОДА, СВІТЛО, ТЕМНЕ, ХОЛОДНЕ,

ВОГОНЬ, СОНЦЕ, СВІТЛО, НЕБО, ВЕРХНЄ, ЗІРКА, ВІТЕР, ПТАХ, САД, РАЙ, МОРЕ, МІСЯЦЬ, КОХАННЯ. Істотними виявилися апеляції авторів до концептосистеми з християнською конотацією: ГРІХ, ПТАХ, СМЕРТЬ, ЖЕРТВА-БОГ, ДІВА МАРІЯ, АРХАНГЕЛИ та інші. Також установлено, що провідною міфічно маркованою дієхемою в бельгійських поетів-символістів постає перехід концепту ДУША з негативно маркованого (варіант: негативно і позитивно маркованого в Ш. Ван Лерберга і М. Ельскампа) НИЖНЬОГО СВІТУ до позитивно маркованого ВЕРХНЬОГО СВІТУ. Перспективним вважаємо моделювання космологічної концептосистеми бельгійського символізму з урахуванням компаративного аналізу поетичного доробку з іншими художніми текстами цього культурного ареалу як у синхронічному, так і в діахронічному аспектах, а також компаративний аналіз із ширшими семіотичними системами (поезія французького та франкомовного символізму, поезія європейського символізму, зокрема українського).

Список літератури:

1. Античные гимны / ред. А. А. Тахо-Годи. Москва : МГУ, 1988. 362 с.
2. Гурмон Р. де. Книга масок. Петроград : Грядущий день, 1913. С. 175–182.
3. Новак Є. Г. Категоризація символів у збірці «Хвала життю» М. Ельскампа. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 332–335.
4. Святе Письмо / пер. І. Хоменко. Львів : Свічадо, 2017. 1504 с.
5. Чистяк Д. О. Міфопоетична картина світу в бельгійському символізмі : монографія. Київ : Журнал «Радуга», 2016. 272 с.
6. Чистяк Д. О. Мова міфопоетичного космосу в українській та бельгійській символістській поезії : монографія. Київ : Саміт-Книга, 2019. 609 с.
7. Чистяк Д. О. Особливості художньої концептуалізації в ранній поезії Макса Ельскампа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2015. Вип. 19. Т. 2. С. 147–149.
8. Bernard Ch. Une précision sur l'évolution mystique de M. Elskamp. *Bulletin de l'ARLLF*. 1950. Т. XXVIII. P. 44–50.
9. Bivort O. Le premier Elskamp. *Textyles*. 2003. N°22. P. 9–20.
10. Bosschère J. de. Max Elskamp. Paris : Bibliothèque de l'Occident, 1914. 155 p.
11. Davignon H. L'amitié de Max Elskamp et d'Albert Mockel. Bruxelles : Palais des Académies, 1955. 76 p.
12. De Souza R. La poésie populaire et le lyrisme sentimental. Paris : Mercure de France, 1899. 202 p.
13. Dictionnaire des symboles / édité par J. Chevalier, A. Gheerbrant. Paris : Robert Laffont, 2002. 1100 p.
14. Durliat M. Le monde animal et ses représentations iconographiques du XIe au XVe siècle. *Actes du 15e congrès de la Société des historiens médiévistes de l'enseignement supérieur public*. Toulouse, 1984. P. 73–92.
15. Ellul J. Sans feu ni lieu, signification biblique de la grande ville. Paris : Gallimard, 1975. 302 p.
16. Elskamp M. Œuvres complètes. Bruxelles : Le Cri, 2001. 756 p.
17. Goffette G. D'exil comme en un long dimanche / *Elskamp M. La louange de la vie*. Paris : La Différence, 1990. P. 7–18.
18. Gorceix P. Le symbolisme en Belgique. Heidelberg : Carl Winter Universitätsverlag, 1982. 192 p.
19. Guiette R. Hommage à Max Elskamp. *Bulletin de l'ARLLF*. 1957. Т. XXXV. P. 216–234.
20. Guiette R. Max Elskamp / *Max Elskamp. Choix de poèmes, inédits, bibliographie, documents*. Paris : Seghers, 1955. P. 7–99.
21. Guiette R. Références poétiques de Max Elskamp. *Bulletin de l'ARLLF*. 1954. Т. XXXII. P. 238–251.
22. Kastner G. Les Sirènes: essai sur les principaux mythes relatifs à l'incantation. Paris – Londres: Barthès et Lowell, 1858. 208 p.

23. La Belgique fin de siècle / édition établie par P. Gorceix. Bruxelles : Complexe, 1997. 1200 p.
24. La bibliothèque de poésie. T. 10: La poésie symboliste. Paris : France Loisirs, 1996. 286 p.
25. Marlow G. Max Elskamp. *Le Flambeau*. 1933. P. 715–718.
26. Mockel A. Max Elskamp. *Annuaire de l'ARLLF*. 1934. P. 35–66.
27. Mockel A. Notes sur Max Elskamp. *NRF*. 1932. 1er août. P. 181–193.
28. Otten M. Un aspect de la pensée religieuse de Max Elskamp. *Bulletin de l'ARLLF*. 1958. T. XXXVI. P. 37–48.
29. Piérard L. Un poète de la vie populaire, Max Elskamp. Bruxelles–Paris : Van Oest et Cie, 1914. 62 p.
30. Ramaekers G. Max Elskamp. *La Belgique artistique et littéraire*. Mars 1908. P. 417–432.
31. Schiltz M. La vie tourmentée de Max Elskamp. Anvers : Ça ira, 1937. 52 p.
32. Stijns L. L'amitié de Verhaeren et d'Elskamp. *Revue Générale Belge*. 15 avril 1955. P. 957–978.
33. Van de Vorst E. Max Elskamp. *Synthèses*. Octobre 1950. P. 204–210.
34. Virgile. L'Énéide. T. I. Paris : Delalain, 1825. 435 p.

Chystiak D. O. COSMOLOGICAL CONCEPTUAL SYSTEM IN THE SYMBOLIST POETRY OF MAX ELSKAMP

The article is devoted to the modeling of the cosmological conceptual system of the early poetic work of the Belgian symbolist writer Max Elskamp based on the analysis of his early collection of poetry "Glorifying Life" (1898) in order to define the peculiarities of his artistic conceptualization in the context of the Belgian French-Speaking Symbolist poetry semiotic system. The early works of Max Elskamp are characterized by the transfer of the concept SOUL from the positively marked conceptual sphere LIGHT and the negatively marked conceptual sphere DARKNESS and COLD to the positively marked conceptual sphere UPPER WORLD as a correlate of ETERNITY, with the use of Biblical figures and topics and the mythic scheme of ASCENSION and DEATH-RESURRECTION. The cosmological conceptual system in the Symbolist poetry of Max Elskamp is developed by the systematic use of the original mental structures. The positively marked conceptual sphere LIGHT (represented by the concepts FIRE, SUN, LIGHT, SKY, HEIGHT, STAR, WIND, BIRD, ORCHARD, PARADISE, MOON, SEA, LOVE, sacral symbols Angel, Christ, Mary, Saint John, Peacock, Pelican, Cock) is actualizing the animistic analogy GOOD LUCK = LIGHT especially for the reconstitution of Christian worldview. The poetic work of Max Elskamp is an organic part of the cosmological conceptual system of Belgian French-Speaking poetry. During the linguistic conceptual analysis of Belgian Symbolist texts by Maurice Maeterlinck, Charles Van Lerberghe, Gregoire Le Roy, Georges Rodenbach, Emile Verhaeren it was defined that all the authors that have been studied were interpreting the cosmological concepts UPPER WORLD, WATER, LIGHT, DARKNESS, COLD, FIRE, SUN, LIGHT, SKY, HEIGHT, STAR, WIND, BIRD, ORCHARD, PARADISE, SEA, MOON and LOVE. It was also delimited that the most important mythically marked conceptual scheme in the worldview of Belgian French-Speaking Symbolist poetry was the transfer of the concept SOUL from the negatively marked or negatively and positively marked DOWN WORLD (especially in the works by Charles Van Lerberghe and Max Elskamp) to the positively marked UPPER WORLD.

Key words: cosmology, myth, symbolism, conceptual system, concept, image, worldview.